

Gazdaságküzőb módosítása 2020-tól

A magyar mezőgazdasági adatgyűjtések módszertana alapvetően változatlan a 90-es évek óta, és néhol még korábbi elemeket hordoz magában, pl. a gazdaságküzőbök és a mezőgazdasági termelők gazdasági szervezetekre és egyéni gazdaságokra való merev felosztása 1972 óta változatlan. A magyar mezőgazdaság termelési szerkezete megváltozott az évek során. Ma már léteznek olyan egyéni gazdaságok, amelyek hatalmas területen, professzionális technológia alkalmazásával gazdálkodnak, és semmi sem indokolja megkülönböztetésüket az adatgyűjtési rendszerünkben egy gazdasági szervezettől. Míg 2000-ben a mezőgazdasági terület körülbelül 3%-át művelték 1 hektár alatti területen gazdálkodók, addig 2016-ban már csak 1%-át. Az állatállomány tartása tekintetében is hasonló koncentráció zajlott le. A mai falu képe nem hasonlítható össze a 80-as és 90-es évek vidéki Magyarországaival. A háztáji gazdálkodás – különösen a háztáji állattartás – visszaszorult és a konyhakertek helyett is egyre inkább a gyepesített udvar jellemző. Emiatt a mezőgazdasági termelés egyre kisebb részét adják a háztáji gazdálkodók. A mezőgazdasági tevékenységük annak volumene alapján inkább hobbitevékenységként fogható fel, mint mezőgazdasági tevékenységként, így jellegében nem sok választja el a városi mikrokertészekétől (pl. két tő paradicsom a balkonládában).

Hazánkban az utolsó teljes körű mezőgazdasági összeírást a KSH 2010-ben szervezte meg, az adatgyűjtés még papír alapú kérdőíven történt, amelynek során 2,3 millió felkeresett címből/háztartásból 567 ezer volt gazdaság. Ezen felül még közel 1,1 millió egyéb háztartásban (ház körüli és az üdülőkhöz tartozó kertekben) folytattak mezőgazdasági tevékenységet

A 2010-es Általános Mezőgazdasági Összeírás során a felmért gazdaságok közel 60 százaléka csak saját fogyasztásra termelő gazdaság volt. A gazdaságok több mint 45 százalékának pedig nem érte el az évi 1000 Eurót a standard termelési értéke.

Adatfelhasználói oldalról többször felmerült, hogy nemzetközi összehasonlításban a magyar gazdaságok száma túlzott. A gazdaságok nagy száma és a kisgazdaságok magas aránya a fajlagos mutatók képzésekor rendre a magyar mezőgazdaság fejletlenségét, alacsony termelékenységét eredményezte. A gazdaságküzőb megemelésével a KSH elmozdul a csak árut előállító gazdaságok megfigyelése és azok adatainak közzétefelé.

A gazdaságküzőböt több EU-tagország is megemelte az utóbbi években hasonló okokból (pl. Lengyelország, Csehország, Szlovákia és Németország 2010-ben).

A fentiek alapján 2018-ban a KSH megkezdte a mezőgazdasági statisztika modernizálásának módszertani előkészítését, amely magában foglalta a gazdaságküzőb módosítását is.

Az új gazdaságküzőb meghatározásakor egyrészt figyelembe kellett venni a jogszabályi követelményeket, másrészt a feltételek meghatározásánál egyik peremfeltétel volt, hogy olyan értékek kerüljenek meghatározásra, amelyek összhangban lesznek a rendelkezésre álló adminisztratív adatbázisok (NÉBIH, NAK, Magyar Államkincstár) által lefedhető gazdálkodói körrel.

A gazdaságszerkezeti összeírásokat új EU keretjogszabály (Regulation of the European Parliament and of the Council on integrated farm statistics and repealing Regulations No 1166/2008 and 1337/2011 –

IFS) szabályozza a 2020-2030. közötti időszakra. Az új keretjogszabály több tekintetben eltér az eddig a területet szabályozó EU rendeletről.

1. Megfogalmaz egy küszöbrendszert, amely felett a 2020. évi census során teljes körű összeírást kell a tagországoknak végezniük.

Rendelettervezetben szereplő küszöbértékek	
Mezőgazdasági hasznosítású terület	5 ha
Szántó	2 ha
Burgonya	0,5 ha
Friss zöldségfélék és szamóca	0,5 ha
Illóolajnövények, gyógyhatású és fűszernövények, virágok és dísnövények, vetőmag és palánták, faiskolák	0,2 ha
Gyümölcsfák, bogyós növények, diófák, citrusfák, egyéb állandó kultúrák a faiskolák, szőlőültetvények és olajfák kivételével	0,3 ha
Szőlőültetvények	0,1 ha
Olajfa	0,3 ha
Üvegház	100 m ²
Termesztett gomba	100 m ²
Állatállomány - állategység	1,7 állategység

2. Megfogalmaz egy lefedettségi követelményt, amely előírja, hogy az adatszolgáltatói körbe bevont gazdaságok adatai lefedjék a mezőgazdasági hasznosítású területek (a konyhakertek kivételével) 98 százalékát, valamint a számosállategység szintén 98 százalékát.
3. A tervezet azt is előírja, hogy amennyiben az EU által meghatározott küszöbrendszer alkalmazásával nem teljesül a 98 százalékos lefedettség, akkor a benne szereplő küszöbök módosításával (csökkentésével), illetve addicionális feltételek bevonásával kell biztosítani az előírt lefedettséget, az EU-s küszöb alatt azonban elég mintavételes adatgyűjtést végrehajtani.

Magyarország esetében az EU által meghatározott küszöbrendszerrel sem a mezőgazdasági terület, sem a számosállategység esetében sem teljesül a 98 százalékos lefedettség, ezért a KSH ettől eltérő alacsonyabb értékeket határozott meg. A küszöb meghatározásának érdekében végzett számítások során a 2010-es Általános Mezőgazdasági Összeírás (ÁMÖ) adatai, illetve a 2013-as és 2016-os Gazdaság szerkezeti Összeírások (GSZÖ) eredményeit kerültek felhasználásra.

A különböző lehetőségek elemzésének eredményeként a 3. pontban említett kétféle kiterjesztés együttes alkalmazására kerül sor, azaz a rendeletben előírt küszöbérték csökken, és az állatállomány esetében egyéb feltételek is bevonásra kerülnek.

A földterület esetében a küszöbértékek csökkentésének alsó határa a támogatási küszöb alsó határa volt.

Mindezek alapján a következő gazdaságküszöb került meghatározásra 2020-tól:

- a használatában lévő
  - termőterület (szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyep (rét+legelő), erdő, halastó, nádas összesen) legalább 1 ha (10 000 m²), vagy;
  - burgonya területe legalább 0,25 ha (2 500 m²) vagy;
  - zöldségfélék és szamóca területe 0,25 ha (2 500 m²) vagy;
  - vetőmag és palánták, faiskolák, illóolajnövények, gyógyhatású és fűszernövények, virágok és dísnövények területe 0,2 ha (2 000 m²) vagy;
  - gyümölcsfák, bogyós növények, , citrusfák, egyéb állandó kultúrák területe a faiskolák, szőlőültetvények és olajfák kivételével szabadföldön 0,25 ha (2 500 m²) vagy;
  - szőlőültetvények területe 0,1 ha (1 000 m²) vagy;
  - járható üvegház, illetve fóliasátor/ház területe összesen legalább 100 m², vagy;
  - gombatermesztésre használt alapterület legalább 100 m², vagy;
- tart legalább
  - 1 db szarvasmarhát vagy;
  - 10 db juhot vagy;
  - 10 db kecskét vagy;
  - 30 db sertést 20 kg-ig;
  - 2 db 20 kg feletti sertést vagy;
  - 50 db tyúkot vagy;
  - 30 db pulykát vagy;
  - 100 db kacsát vagy;
  - 50 db libát vagy;
  - 3 db struccot vagy;
  - 50 db nyulat.
- mezőgazdasági szolgáltatást végez

Az új gazdaságküzszöbvel a KSH a 2010. évi teljes körű, továbbá a 2013 és 2016. évi gazdaságszerkezeti összeírások adatait újraszámította, annak érdekében, hogy a 2020. évben gyűjtött adatok összehasonlíthatósága biztosított legyen.

Néhány mutató régi és új módszertan alapján számított értékét az alábbi táblázat mutatja be.

		Gazdaságok száma	Mezőgazdasági terület	Búza vetésterülete	Kukorica vetésterülete	Szarvasmarha-állomány	Sertésállomány	Tyúkállomány
		darab	hektár		ezer darab			
2010	korábbi módszertan	576 740	4 610 268	923 467	1 036 626	705,8	3 207,8	36 034,3
	új módszertan	350 682	4 565 928	921 196	1 024 364	705,8	3 154,0	34 130,7
2013	korábbi módszertan	491 315	4 589 292	949 049	1 067 173	751,4	2 865,9	30 259,4
	új módszertan	297 017	4 551 486	946 980	1 056 932	751,4	2 828,3	28 745,0
2016	korábbi módszertan	431 258	4 670 267	948 351	860 146	842,0	2 978,8	34 143,5
	új módszertan	273 959	4 643 512	946 822	852 991	841,4	2 903,3	32 322,7